

Krönika

Jan Söderqvist upptäcker till sin fasa att han blivit vuxen. Vad är det för fel med paljetter och plåtåskor?

Lyxen av att ha egna åsikter

Om jag för 20 år sedan kunde veta, vad jag 20 år senare, en lördag i början av maj, sitter och gör på en teater i London, då skulle jag med vämjelse säga upp min egen bekantskap och på allvar ifrågasätta det meningsfulla i att leva vidare och bli äldre. Visserligen har jag nu dansällskap att ställa mig in hos, men i

Ett osvikligt tecken på en evig tonåring är däremot den dogmatiska inställningen till populärkulturella konsumtionsval

som bygger på en stomme av gamla Abba-låtar. Storyn är av det slaget att man rodnar i bänken, men låtarna håller. Oj, vad de håller. Det är de som är hela föreställningen. Alla i publiken kan dem. Till och med jag kan dem, och ändå har jag egentligen aldrig lyssnat på dem. Det har varit en princip sak.

Då, i mitten av tonåren, var Abba något otänkbara. Min lillasyster ägde alla skivorna, bara en sän sak! När jag reste till Moskva en gång – vi talar nu Sovjetunion – lyckades jag lura dem av henne, minns inte riktigt hur, och sålde dem med lysande förtjänst på svarta marknader. Det är väl i stort sett allt Abba har betytt för mig. På det medvetna planet. Men här står jag nu och applåderar och kan alla låtarna. Hur gick det till? Och vad säger det om mig och om den populärkultur som aldrig riktigt går att välja bort?

En sak som slår mig är, att detta att åldras och bli vuxen har åtminstone en uthärdlig sida, och det är att man inte längre är fullt så inkvisitoriskt sträng mot sig själv. I tonåren handlade det i så hög grad om att skapa identitet och det gjorde man i stor utsträckning genom sin konsumtion av populärkultur. Mekanismer som är lika obönhörliga som effektiva: man gillar det som man ska gilla om man vill vara en sän som man vill vara, och allt det andra är bokstavligen otänkbara.

Att bli vuxen innebär således, bland annat, att våga tänka det otänkbara och att unna sig lyxen att ha egna åsikter. Ett osvikligt tecken på en evig tonåring är däremot den dogmatiska inställningen till populärkulturella konsumtionsval, till exempel ett överlägset flin när en artist som Janet Jackson kommer på tal. Visst, man kan tycka att Terry Lewis och Jimmy Jams produktion inte är lika halsbrytande fräck och nyskapande på Velvet Rope som den en gång var på Rhythm Nation, men ett svepande avfärdande skvallrar bara om osäkerhet.

Samma sak med det omvända snobberiet, det som avfärdar, lat oss säga, Sjostakovitj eller John Coltrane. Det är lika färdigt det. Man gör dygd av sin egen okunnighet och sin inskränkthet. Inte sällan är denna juvenila attityd kopplad till myten om en viss typ av rockmusik som subversiv och samhällsfarlig. Så dumt, och så barnsligt. När det bara handlar om identifikation och drömmier för jagsvaga barn.

Utän att så här i efterhand bli alltför svassande, kan man konstatera att Abbas låtar numera ingår i vårt mentala möblemang, vare sig vi vill det eller inte. De har kvaliteter som uppvägar alla de rysliga paljettpjamasarna. Jag är visserligen inte fullt så extatisk förtjust som mina bänkgrannar på Prince Edward Theatre, men jag kan banna mig inte sluta nynna på *Dancing Queen* när vi troppar ut. Och det betraktar jag som ett sundhets-tecken.

18 maj 1999

JAN SÖDERQVIST

När pamparna leker direktörer

En thriller som slutar lyckligt eller mörk sedsedskildring? Per-Olof Bolander har läst boken om Motalaskandalen.

Kvällen den 18 december 1995 sammanträdde Motala kommunfullmäktige. För en gångs skull är åhörarbänkarna fulla. En vecka tidigare har kommunfullmäktiges ordförande Sölve Conradsson avgått efter att Motala Tidning under drygt en månad publicerat en lång rad avslöjanden om kommunledningens vidlyftiga kontokortsaffärer. Kommunrevisionen har meddelat att man inte kan rekommendera ansvarsfrihet för de inblandade. Sju politiker är föremål för polisutredning och samma dag som fullmäktige samlas har husrannsakan ägt i rum i kommunhuset.

Modern politik

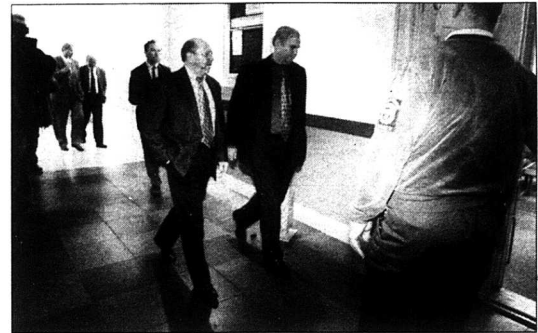
Britt-Marie Citron
Sölve & Co
Korruptionsskandalen i Motala
Norstedts, 1999

Upprörd Motalabor som läst om sina politikers extravaganta krogvanor och bjudresor trängs nu tillsammans med förväntansfulla journalister från riksmidia i mötessalen. Mötet öppnas och ärendena, bland annat ett nytt reglemente för internkontroll föranlett av avslöjandena, avhandlas utan debatt. Under punkten lokala ordningsföreskrifter uppmärksammar en ledamot för miljöpartiet det "horribla" i att man inte får ta med sig hunden på begravningsplatsen. Den blottlagda korruptionen berörs inte med ett ord under mötets två timmar.

Grävande nykomlingar

Britt-Marie Citron fick Stora journalistpriset för sina artiklar i Motala Tidning. I *Sölve & Co* skildrar hon ett journalistiskt grävjobb som vid flera tillfällen kunde ha avstannat på grund av politikernas och tjänstemäns mörklägning eller redaktionell försiktighet. Lokaltidningar får lätt ett intimt och vänskapligt förhållande till de lokala etablissemangen. Kanske var det ingen slump att såväl Citron som chefredaktören var relativa nykomlingar i Motala.

Det kronologiska löroppet från de första misstankarna fram till hovrättens fällande domar mot de mest inslytade gör att *Sölve & Co* kan läsas som en (svenskt vardaglig) thriller med lyckosam upploppning. Men boken ger samtidigt ett oroande porträtt av ett politiskt förfall som visserligen tog sig osedvanligt grälla uttryck i Motala men inte är begränsat till den orten, och illustrerar en gapande klyfta mellan demokratins retorik och praktik. Att läsa om fullmäktigemötet den där decemberkvällen, där så mycket sades men tystnaden ändå härskade, är att blinka ner i den klyftan. Folkets valda ombud stod mitt i en legitimitetskris men var oför-

Surt efter. En av de åttas gång, förra kommunalrådet Håkan Carlsson, lämnar rättssalen vid Motala tingsrätt.

mogna till mer än att klubba formalia och debattera hundar på kyrkogården. Det är både komiskt och kusligt.

Härvan hade en bakgrund och Sölve Conradsson hade föregångare. Socialdemokraterna hade suttit vid makten i Motala sedan 1915, för det mesta med egen majoritet. Under flera decennier var Thore Pettersson Motalas starke man, ordförande både i kommunfullmäktige och den bostadsstiftelse som stod för nästan all nybyggnation under rivningsvägen. Motala fick höghus i betong och ett modernt köpcenter men Thore Pettersson själv återfanns ofta på stadshotellet, byggt på 1800-talet. Kommunen hade spritfri representation, så alkoholen togs på bostadsstiftelsen medan kommunen betalade maten. Och han tog ofta med sig en kasse med flaskor när han gick.

I Sölve Conradssons patetiska gestalt möter oss en maktthavare som mäter sin framgång i de kostymer, den uppsättning golfklubbor, den bil han lyckas mygla till sig.

Conradsson var Petterssons protegé och blev i slutet av 70-talet kommunens näringslivskonsulent. 1983 bildades den ekonomiska föreningen MFS, Motalaföretag i samverkan, med bistånd från kommunen. Det var via MFS som kommunens pengar slussades till Conradssons och övrigas privata konsumtion.

Den långa socialdemokratiska dominansen hade satt sin prägel på tjänstemannakären, på kommunrevisionen och även på oppositionen. Man anpassade sig eller blev utfryst. Rötan spred sig över partigränserna. Det centerpartistiska oppositionsrådet följde med på förklädd semester till Berlin. Och därtill höll sig Sölves gäng med en tam folkpartist. Han nyttjade inte och var bra att ha som chaufför under "studieresorna". Slutkapitlet summerar Britt-Marie Citron de vanligaste förklaringarna till Motala-härvan och kommer till slutsatsen att det avgö-

rande var framväxten av en maktägande klick proffspolitiker som reducerat de nominellt beslutsfattande fullmäktigeledamöterna till marionetter. Ett partis långa dominans ökar förvisso risken för korruption men oppositionens agerande i Motala indikerar knappast att maktskifte i sig skulle ha satt stopp för fiffler. Att politikerna efter många år vid makten skulle betrakta skatteintäkterna som egna tillgångar tillbakavisar Citron med den bitiska iakttagelsen att "ingen skulle handskas med egna pengar som Motala-pamparna med kommunens".

Nej, slösaktighet är roligast när någon annan betalar och det här sällskaps spendersamhet antyder en förnöjsam medvetenhet om att notan gick någon annanstans. Det köp-sälssystemet som infördes i Motala 1992 ökade maktkoncentrationen (utan att märkbart höja effektiviteten) men vid laget var myglandet redan väletablerat. Köp-sälssystemet skapade inte korruptionen, snarare anamades det ivrigt som en bekräftelse på de ledande politikernas självsyn: fixare i ett ingenmoralsland mellan den politiska makten och fallskärmsdirektörernas näringsliv.

Här tangeras den bland sossar populära bortförklaringen att maktmissbruk av Conradssons typ beror på näringslivets fördärliga inflytande. Men man bör i så fall gå ett steg längre och fråga varför värsta sortens direktörslater kommit att bli framgångssymboler.

Framgång och ostentation

Den socialdemokratiska ideologin har uppenbarligen inte räckt för att skydda varken landet eller partiet mot frestelsen att likställa framgång med egen snöd vinning och ostentativ konsumtion. En äldre tids politiker lika väl som direktörer eller brukspatroner såg nog till sitt men eftersträvade som regel även status och respekt, det handlade om hederlighet och moraliskt ansvarsfullt ledarskap. I Sölve Conradssons patetiska gestalt möter oss en maktthavare som mäter sin framgång i de kostymer, den uppsättning golfklubbor, den bil han lyckas mygla till sig. Reflektörer inte det en modern och ändå där partigränsöverskridande anda där välfärd och jämlikhet mäts i pengar?

PER-OLOF BOLANDER